

Huonoja uutisia, hyviä hetkiä

*Parantumattomaan syöpään
sairastuneen elämää*

Pauli Löija

*Eilinen on
mennytsitä on turha märehtiä ja murehtia,
huomisesta ei kannata kantaa
huoltasiitä emme tiedä mitään,
on vain tämä päivä ja tämä
hetkieläkäämme ja nauttikaamme niistä.*

Sisällysluettelo

1. Luku
2. Luku
3. Luku
4. Luku
5. Luku
6. Luku
7. Luku
8. Luku
9. Luku
10. Luku
11. Luku
12. Luku
13. Luku
14. Luku
15. Luku
16. Luku

1.

Sanoiko hän "huonoja uutisia"? Kyllä. Mies on lääkäri, vinttoinkin saapuvilla, luonani. Ja hänellä on huonoja uutisia, minulle. Ympärillä on hämärää. Jossakin oikealla puolella sermin takana nainen ei vaikene valitukseltaan, yltyy vain havaittuaan lääkärin olevan huoneessa. Kylki on kipeä ja hänen on päästävä heti ylös, matkustettava polkupyörällä Savukoskelle. Helsingistä Savukoskelle? Ai että ei olekaan matkalla sinne, vaan Suutarilaan? Onnekseni naisen seurassa on nuorehko mies, joka yrittää saada naisen sekavaan tilaan jonkinlaista selvyyttä. Keskustelu naisen ja miehen välillä on ollut loputon Suutarila Savukoski nimittelykisa, joihin mennään joskus myös taksilla, mutta paljonko se maksaa ja kuka sen maksaa? Ai että ensin mennään Suutarilaan taksilla ja vasta sieltä junalla eteenpäin. Jaa, kuka maksaa taksin? Ai että kyyti maksetaan perillä. Jaa, perillä Savukoskella? Ei, vaan Suutarilassa, minne mennään ensin ja vasta sitten Savukoskelle. Kuka kyydin maksaa Suutarilassa, ei hänellä ole mukanaan rahaa? Ai että perillä on kyllä joku vastaanottamassa ja maksamassa kyydin, kun hän saapuu... Monen tunnin ympäriltäni kaikuneiden valitusten ja sekavien puheiden jälkeen olen hyvin väsynyt.

Ensimmäisen kerran, kun lääkäri oli tullut tapaamaan minua, olin ollut täällä jo ties kuinka monta tuntia, viidestä kuuteen. Olin kuullut ympärilläni jatkuvaa valitusta ja voivotusta, mutta minulla ei ollut voimia sellaiseen. Hyvä että jaksoin kivuiltani enää edes hengittää. Ja lopulta luokseni tultuaan lääkäri oli halunnut minun nousevan istumaan vuoteella, mutta se oli ollut täysin mahdoton

tehtävä niin minulle yksin kuin muiden avustamanakin. En voinut kuin vain huutaa infernaalisissa kivuissani. Sitten oli yritetty mennä kylkiasentoon, mutta sekään ei ollut onnistunut, hädin tuskin sen verran, että lääkäri oli saanut vähän kättään selkäni alle tunnustellakseen lapaluideni välin alueella olevia selkänikamia. Sattui - ja minä huusin. Lääkäri piti tapausta niin mystisenä, että pisti minulle lähetteen magneettikuvaukseen.

Johan minusta oli röntgen-kuvia otettu edellisellä viikolla 12. kesäkuuta. Miksi siis vaivautua kuvaamaan jälleen? Mutta nyt vaivauduttiin, nopeasti. Nyt ei aikailtu, kun toimintakomentokäsky lääkäriltä oli saatu, päivystyspoliklinikalla. Ei kestänyt kuin pienen hetken, kun minua lähdettiin viemään pois hämärästä huoneesta. Käytävällä oli kirkasta, jossakin kauempana lapsi itki, ihmiset yskivät, kivulloinen olo oli juuttunut seiniin kuin tapetti.

Minua pyydettiin siirtymään vuoteelta magneettikuvauslaitteelle selinmakuulle, mutta se ei onnistunut. En kyennyt hievahtamaan. Sanoin siitä ja kyöneleet valahtivat poskilleni. Selvä - minut nostettiin lakanoilla, neljän hengen voimin. Ja minä huusin, helvetillisestä tuskasta, kun minua liikuteltiin. Vasta liikkumattomaan tilaan jäätyäni kipu vähitellen rauhoittui. Itse kuvauksesta minulle ei ole jäänyt muistijälkiä, vain se, kun minut jälleen nostettiin takaisin sairaalan vuoteelle, sen tuskan ja kivun, jonka se aiheutti. Koskaan en ole voinut kuvitellakaan pienessä mielessäni sellaisen kivun olemassaolon mahdollisuutta.

Kylkeään valittava nainen oli edelleen paikallaan. Tämän kanssa keskustellut mies oli lähtenyt, mutta naisen valitukset olivat jääneet. Aina, kun joku kulki jossakin päin rakennusta niin, että kuului ovien kolahduksia, nainen halusi tietää, kuka meni, kuka tuli, oliko se Aimo? Vai Simo? Ja lääkäri saapui minun luokseni ja ilmoitti rauhallisesti, että hänellä oli huonoja uutisia.

Kyllä, niin lääkäri sanoi - huonoja uutisia. Mutta mitä sellaiset voivat olla? Millaiseen viestiin minun tulisi varautua? Minulla ei ollut ketään tuttua ihmistä lähelläni jakamassa tulevaa ikävää viestiä. Ehkä olisin toivonut sellaista, ehkä en. En osaa sanoa varmasti. Hyvä pitkäaikainen ystäväni Jaakko oli istunut luonani siihen saakka, kun minua oli lähdetty kuljettamaan magneettikuvaukseen, mutta nyt hänkin oli poissa. Tällaista oli yksinäisen homon elämä sairaalan päivystyksessä.

Minun selkärangastani oli löytynyt syövän etäpesäkkeitä ja kaksi nikaman murtumaa. Syövän? Etäpesäkkeitä! Mutta minähän olin vasta vähän yli viidenkymmenen, täyttänyt 54 vajaata kuukautta aikaisemmin. Ei minulla voinut olla syöpää, eikä varsinkaan sellaista, joka olisi levittänyt jo etäpesäkkeitä!

Tähänkö päättyisi minun elämäni? Jotenkin olen pienestä pitäen tuntenut, että en elä pitkää elämää, mutta että näin, tällä tavalla, nyt jo... En pystynyt pidättelemään itkuani. Kyyneleet valuivat tyynylle saakka.

Syövän lähtökohtaa ei ollut kuvissa löytynyt, kertoi lääkäri, ja hieman anteeksi pyydellen hän sanoi, ettei ollut ymmärtänyt, kuinka kipeä minä todella olin. Hyvä, että sentään nyt joku ymmärsi. Ja että se joku oli lääkäri - sain lähes välittömästi tämän sanojen mukaan todella vahvaa kipulääkettä, huumeisiin luokiteltavaa, opiaatteja. Niiden pitäisi auttaa. Siitä, kun minua oli lähdetty aamulla kuljettamaan ambulanssilla ensin terveysasemalle, oli kulunut yli kellonympäry.

Ei lääke minuun vaikuttanut, ei ainakaan heti. Tuskat eivät hellittäneet, hengittäminen oli yhä työlästä. Lääkäri tuli pian takaisin luokseni. Epäili syövän lähtökohdan voivan olla eturauhasessa ja halusi tutkia asiaa. Ei minulla siihen mitään vastaan sanomista. Toki hieman ihmetytti lääkärin ajatus. Tiedossahan oli, että olin käynyt otattamassa yksityisellä lääkäriasemalla PSA-kokeet viimeksi edellissyksynä, lokakuussa, ja tulokset eivät olleet

paljastaneet pienintäkään viitettä syövästä tuossa miehisessä sisäelimessä. Mutta annoin lääkärin tutkia, tunnustella. Ehkä pientä liikakasvua oikealla puolella... Asiaa täytyisi tutkia tarkemmin.

Minut siirrettäisiin toiseen sairaalaan. Joku puhui Töölön sairaalasta, Laakson sairaala taidettiin mainita myös, mutta lopulta minut nostettiin tuskaista alkuhuutoa suustani päästään paareille, joiden päämäärä oli Peijaksen sairaalaan Vantaalle ajava ambulanssi. Minulle asia oli yhdentekevä, sairaala kuin sairaala. Tähän minä kuolisin joka tapauksessa - syöpään, eri puolille kehoani jo levinneeseen. Mutta sitä ennen minä haluaisin, että minut päästettäisiin keinolla millä hyvänsä pois tästä helvetillisestä kivusta.

Teini-ikäisenä poltin jalkani pahasti. Ämpärillinen kiehuva vettä kaatui vasemmalle jalalleni ja nivustaipeista alaspäin koko jalkani etupuolen iho oli rakkuloilla. Lisäksi kengän ja sukan irti repäistessäni kiskaisin samalla koko jalkapöytäni ihon irti. Kipu silloin oli karmiva, todella hirvittävä. Olen siitä lähtien pitänyt palovammakipuja pahimpina mahdollisina kipuina mitä ihminen voi kokea, mutta ei... Se helvetti missä nyt elin, oli aivan jotakin muuta kuin nuorena palaneena kokemani. Aika ei ole kullannut muistojani, siitä ei ole kysymys. Tuska yksinkertaisesti oli sellainen, että yksikään sitä kokematon ei voi sitä ymmärtää.

Jos on helvetti, se oli läsnä siinä tuskassa. Saatanalliset voimat pääsivät valloilleen aivan erityisesti silloin, kun minua piti siirtää paikasta toiseen, nostaa vuoteelta ambulanssin paareille tai toisinpäin, tai vuoteelta magneettikuvauslaitteelle ja sieltä takaisin. Neljän hengen voimin minua revittiin milloin lakanoiden, milloin jonkinlaisten muovisten liuskojen avulla paikasta toiseen. Ja ainoa mitä minä mahdoin, oli huutaa, ilmaista edes siten jotakin tuntemuksistani. Ei se ollut itsetarkoituksellista huutoa, vaan reflektiivistä, tahdotonta. Ääni vain purkautui jostakin tuntemattomasta lähteestä ulos, omalla painovoimallaan kuin laava syöksyi tulivuoren kraaterista.

Ambulanssin jousitukset olivat jäykät ja jokainen pienikin kuoppa ja epätasaisuus tiessä tuntuivat äkkinäiseltä helvetin oven raotukselta. Tai ei raotukselta - ovihan oli jo valmiiksi avoinna. Oven heilahdukset ja lyönnit vasten kasvojani kaikkien lukemattomien tietyömaiden alueilla, korotettujen suojateiden kohdalla ja asfalttiin kuluneiden reikien paikoissa, joihin kuljettaja varomattomuuttaan ajoi turhan lujaa. Ja minun suustani pääsi ihmisen alkuhuudon kaltaisia parahduksia. Ja lopulta sairaalassa minut revittiin jälleen paikaltani paareilta vuoteelle muovisten liuskojen avulla neljän hoitajan taatulla vauhdikkaalla kokemuksella. En edelleenkään mahtanut tuskanhuudoilleni mitään. Sain lisää kipulääkkeitä, opiaatteja.

Hennosti vihertävää verhoa vedettiin näkösuojaksi joka puolelle. En tiedä halusivatko hoitajat estää minua näkemästä muita vai muita näkemästä minua. Ei sillä ollut mitään merkitystä, ei millään enää. Jossakin minussa velloi syöpä, joka oli jo levinnyt lähtökohdastaan pitkin selkääni. Vielä viime viikolla läpivalaisussa ei nähty mitään erityistä, vain pelkkää normaalia. Mitä uskoa? Syöpää vai ei? Eihän se sentään vajaassa viikossa ollut voinut syntyä ja levitä, eiväthän selkäkivutkaan hetkessä. Vähitellen, kuin varovasti tunnustellen joskus pääsiäisen aikoihin ensimmäisten muistikuvien mukaan. Ei sitä ennen mitään - mitä nyt paino oli pudonnut viitisentoista kiloa muutamassa kuukaudessa entisenkaltaisesta runsaasta syömisestä huolimatta.

Olin ollut vain tyytyväinen tapahtuneesta, iloinen seistessäni vaatekaappieni avointen ovien edessä. Niin moni kaunis paita pääsisi jälleen käyttöön. Sovittelin niitä ylleni kuin olisin ollut asiakkaana vaatekaupassa, otin käyttööni ja sain kuulla toisilta kehuja asuistani, paidoistani, joita pitivät uusina, vaikka ne eivät sitä olleetkaan. Niin pitkä aika niiden edellisistä ylle vetämisistä, useita kuukausia. Ei - kenties jopa useita vuosia painon vähitellen noustua viimeaikaisiin lukemiini, viimeisyksiisiin, joissa muistin hyllyneeni jo

vuosien ajan. En minä mikään lihava ollut tuolloin ollut, ehkä viitisen kiloa yli ihannepainon - ei sen enempää.

Nyt olivat poskeni kaventuneet jossakin määrin lommoille. Huomasin sen kuvasta, jonka Justus-ystäväni oli ottanut toukokuun lopulla syntymäpäivänäni kahvipöydän äärellä. Hänen mukaansa näytin kuvassa nuorelta, paljon ikäistäni nuoremmalta. Itse hätkähdin kaventunutta ja kuihtunuttakin olemustani.

Olin aina ollut heikkona imartelulle iästani. Oudossa seurassa ainakin minun läsnä ollessani sain lähes järjestelmällisesti kuulla olevani vähintäänkin lähes kymmenen vuotta ikäistäni nuoremman näköinen. Aivan kuin sillä olisi jotakin merkitystä. En tiedä - kai sillä oli ollutkin. Yksinäisen heikolle itsetunnolle jokainen elonmerkki oli ratkaiseva. Ja nuoruus oli todiste elämästä! Kyllä. Yksinäiselle homomiehelle oli mieleen iskostunut se, että vanheneminen on pahasta. Nuoruus oli ihanne. En halunnut pitää itseäni vanhana, iäkkäänä. Olinhan vasta 54-vuotias. Vasta. Minulla oli vielä paljon elämää elettävänä edessäpäin.

Vai oliko sittenkään... Kyyneleet purskahtivat jälleen silmistäni. Olin yksin verhojen suojassa. Kuulin kiireisen päivystysosaston äänet, mutta yksikään niistä ei koskettanut minua. Olin eristettynä eikä se tuntunut hyvältä. Minua ei nukuttanut, vaikka oli yö. Vaikuttivatkohan kipulääkkeet virkistävästi? Jossakin minussa asui kuolema! En tulisi elämään pitkään, en enää. Jokainen ihohuokoseni litistyneen selkäni ihossa huusi sitä, jokainen puristuksiin jäänyt luu.

Verhot raottuivat ja sillä kertaa taisin kohdata lääkärin. Ei sillä väliä, kuka luokseni saapui - minulle, sillä hetkellä. Hetkeä myöhemmin kyllä, sillä hän ilmoitti lähettävänsä minut uusiin magneettikuvauksiin. Koko keho kuvattaisiin radioaktiivisen varjoaineen kera. Niin kai se meni - en muista kaikkia yksityiskohtia tarkasti, lienenkö siis muistavani niin oikeinkaan. Joka tapauksessa tuloksena oli jälleen se, että minut piti nostaa turvalliselta

sairaalavuoteeltani kuvauslaitteen päälle - eikä se taaskaan onnistunut ilman neljän henkilön minulle aiheuttamaa suunnatonta tuskaa. Kääntymisen oikealle kyljelle, vasemmalle kyljelle ja nosto niskaa ylhäällä pitäen. Minkä minä sille mahdoin, että keuhkoistani purkautui jälleen kerran veriä seisauttava huuto. Kello oli jo yli yhdeksän aamulla 19. kesäkuuta. En ollut nukkunut silmällistäkään koko yönä.

Ja jälleen minut revittiin paikoiltani takaisin sairaalavuoteelleni. Tuntui kuin olisin ollut sisältä rikki monesta kohtaa - ja niinhän minä olinkin, selkärangastani. Miksi siis minua ei jätetty rauhaan? Miksi yhä vain jatkuvaa raastamista paikasta toiseen? Takaisin päivystyspoliklinikalle, samojen vaaleanvihreiden verhojen taakse. Ympärillä alati hyörivä kiire, kapea näkymä suoraan hoitajien ja lääkäreiden työpöydän ääreen verhojen raosta. Aina välillä kuulin oman nimeni mainittavan - jotakin puhuivat siis minusta. En kuitenkaan saanut koskaan selvää mitä se oli, mihin liittyvää. Olivatko jo löytäneet syöpäni lähtökohdan? Suunnittelivatko hoitoani? Täytyisikö minut operoida? Jos pitäisi, mistä ja koska? Puhuivat liian vaimealla äänellä minun kuullakseni yhtään mitään.

Kunnes aikojen kuluttua tulivat taas puhumaan minullekin. Oliko siinä lääkäri ja joku hoitajakin mukana? Jotenkin suurin osa valui ohi korvieni. Syövän lähtökohtaa ei kuitenkaan ollut kuvauksissa löytynyt, mutta sen sijaan uusia etäpesäkkeitä lannerangan alueelta. Siis syöpäni oli levinnyt sinnekin! En muista, sanoivatko mitään maksassani olleesta pesäkemuutoksesta vai eivät, mutta sellainenkin löydös oli tehty - sitä oli tutkittu ultraäänelläkin. Alkavasta struumasta eivät sanoneet mitään - siitä olen varma, mutta sekin oli paikallistettu. Kun nyt vain saataisiin selville, mistä syövästä oli kyse. Kunhan se ei vain olisi haimasyöpä, eihän. Kysyinkin siitä, mutta sain kielteisen vastauksen. Jonkinlainen huojennus. Isoisäni oli kuollut suunnilleen minun ikäisenäni haimasyöpään, koska sille ei ollut voitu

tehdä enää mitään - oli levinnyt niin laajalle, oli havaittu liian myöhään.

Kysyivät, halusinko kriisiapua. En tiedä mitä se voisi pitää sisällään, mutta totta helvetissä minä halusin! Minä tahdoin kaiken mahdollisen avun mitä vain oli mahdollista saada. En minä tiedä selviäisinkö tästä yksin, jaksaisinko omin voimin. Silloin voisi kaikenlainen kriisiapu olla tarpeen, puhuminen ammattiauttajan kanssa.

Jäin jälleen yksin, omiin ajatuksiini. Mitä oli tapahtunut? Vielä aivan äsken olin ollut toimintakuntoinen, pari päivää sitten työskennellyt Helsingin Klubitalolla sen itsearviointilomakkeen suomennoksen parissa. Mutta aina, kun olin noussut tuolilta ylös lähteäkseni kahville tai lounaalle tai muuten vain, oli kuin tuskat olisivat räjähtäneet pahimpaan liekkiinsä. Iltapäivään mennessä tuskat olivat yltyneet aamupäiväisistä, kuin eksponentiaalinen kipukäyrä olisi piirtynyt mieleeni ja silmieni eteen. Yksi Klubitalon pitkäaikaisista jäsenistä totesi jossakin vaiheessa päivää, että nyt minä näytän olevan todella kipeä. Siinä hän totisesti oli oikeassa. Minä olin todella kipeä.

Ja aamulla herätessä tuskat olivat yhä edellisiltaiasiakin infernaalisemmat. En enää ymmärtänyt, kuinka suuriksi tuskat voisivat kasvaa ilman, että ihminen kuolee niihin. Yritin päästä ylös vuoteeltani keinolla millä hyvänsä. Lopulta sain kieräytettyä itseni kylkiasennosta istumaan sängyn laidalle tuskista huutaen. Tasasin hengitystäni. Paitani oli hikimärkä. Aikaa oli kulunut varttitunnin verran. Kun lopulta pääsin seisoma-asentoon, minun oli heti astuttava pari askelmaa vaatekaappien luo, jotta sain tuen niiden ovenkahvoista. Kovinkaan äänetöntä liikkumiseni ei ollut - huusin ja karjuin todella paljon. Hiljaa hivuttaen seinistä tukea ottaen pääsin lopulta kylpyhuoneeseen. Koska olin päässyt sinne asti, ajattelin kipujen vielä hellittävän päivän mittaan ja päätin lähteä vielä sinäkin päivänä Klubitalolle. Käännöstyöni oli pahasti kesken.

En ymmärrä, millä tahdonvoimalla kykenin menemään suihkuun ja peseytymään virkistävän veden alla. Itseni kuivattaminen sen sijaan olikin jo oma lukunsa. Yritin kurottaa pyyhe käsissäni kohti pohkeitani, mutta siihen en enää kyennyt. Jollakin tavalla sain pyyhettä heiluttelemalla myös jaloistani enimmäkseen märkytykset pois, mutta pyyhkeen ripustaminen suihkuverhon tangolle osoittautui mahdottomaksi tehtäväksi. Yritin ja yritin kurottaa kättäni ylös, mutta en saanut aikaan kuin jonkinlaista alkuihmisen refleksinomaista kimeää huutoa. Ensimmäiset kyynelkappaleet puristuivat silmäkulmistaan ulos. Käsi ei enää noussut. Kummatkaan kädet. Pyyhe jäi märäksi myytyksi kylpyhuoneen lattialle.

Löysin pyykinkuivatustelineeltä puhtaat alushousut, jotka sain kuin sainkin jonkinlaisen ihmeen kaupalla keplotellen vedettyä ylleni. Seinistä tukea ottaen pääsin varovasti hiipimällä keittiöön, missä näin pöydällä puhelimeni. Kesti aikansa, ennen kuin pääsin sen luokse ja lysähdin tuolille istumaan. Siihen jäin. Nyt en enää epäröinyt hetkeäkään, vaan soitin hälytyskeskukseen saadakseni ambulanssin viemään minut jonnekin sairaalaan. Katsoin, että nyt tilanne oli sen kaltainen, että minulla oli oikeus kyseiseen puhelinsoittoon. Kello oli 7:26, tiistai-iltana juhannusviikolla kesäkuun 18. vuonna 2019. Kuulin keskustelumme päätteeksi, että auto tulisi, mutta koska kyseessä ei ollut kiireellinen kuljetus, siihen saattaisi mennä vähän aikaa.

Olin antanut hälytyskeskukseen rappukäytävän ulkooven sähkölukon koodin, mutta millä ambulanssin miehistö pääsisi huoneistooni, ellen minä aukaisisi oveani. Vielä yksi ponnistus tuoliltani, joka onnekseni oli ulko-ovea lähinnä, vain reilun metrin päässä. Suoraa tuskan huutoa päästään nousin tuolilta ja sain kuin sainkin venytettyä itseni ovelle saakka ja aukaistua sen. Tunsin olevani aivan lopussa, kun pääsin takaisin tuolille. Puhelin käsissäni saatoin vain miettiä, millainen oli päivän ohjelma, mitä minun täytyisi

peruuttaa. Mikään paikka ei ollut vielä auki, joten minun täytyisi vain odottaa ajan kulumista. Muistin iltapäivälle sovitun ajan hiustenleikkuulle. Katsoin parturi-kampaamon aukioloajat ja totesin joutuvani odottamaan yhdeksään saakka, vielä pitkälti toista tuntia. Ehkä ambulanssi olisi siinä vaiheessa jo saapunut.

Pian kello kahdeksan jälkeen puhelimeni hälytti. Tuntematon numero. Vastasin. Tunnistin äänestä virolaisen Vuosaaren terveysaseman lääkärin, joka oli lähettänyt minut vajaa viikko aikaisemmin sitten röntgenkuvaukseen. Kertoi tuloksista, joiden mukaan selkärangassani ei ollut mitään poikkeavaa löydöstä. Olin huojentunut, mutta samalla ällikällä lyötynä. Mistä ihmeestä tuskani johtuivat?

Oli kulunut tunti soitosta hälytyskeskukseen eikä ambulanssia ollut kuulunut. Soitin uudelleen. Kyllä - auto oli tulossa. Eivät olleet unohtaneet. Eivät ymmärtäneet, että koko keskikehoni oli juuttunut paikoilleen helvetin tuskaa säteileväksi möykyksi. En kuitenkaan ollut kiireellistä apua vailla. Henkeni ei ollut välittömässä vaarassa.

Yhdeksältä sain kiinni parturini, joka oli pahoillaan puolestani. Lupasi, etten joutuisi maksamaan peruuttamattoman ajan maksua, vaikka olinkin asiani kanssa liikkeellä liikkeen periaatteiden mukaan liian myöhään. Toivotti minulle pikaista paranemista. Sanoin ottavani yhteyttä heti kun kuntoni sen sallisi.

Sanotaan, että odottavan aika on pitkä. Jokainen oven kolahdus alhaalta rappukäytävästä herätti toivoni, joka sammui hetkeä myöhemmin jonkun huoneiston oven käytyä. Käteni toimivat, mutta muuten tunsin olevani kyvytön hievahtamaankaan. Kalenterini ja kännykkäni olivat ulottuvillani ja sieltä katsoin, missä minun pitäisi olla sinä ja seuraavana päivänä. Vielä aika psykiatrian poliklinikalle tulisi peruuttaa sekä yhteen kokemusasiantuntijoiden kehittämistyöryhmään osallistuminen. Taitaisi olla parasta, etten lähtisi mukaan tuohon ryhmään lainkaan, koska voimani tuskin sitä sallisivat. Se ei olisi oikein työryhmän

muita jäseniä eikä sen tavoitteita kohtaan. Ennätin istua paikallani toisenkin tunnin, ennen kuin soitin uudelleen hälytyskeskukseen. Edelleenkin he lupasivat auton olevan tulossa.

Ja tulihan se, lopultakin, noin kahden tunnin ja lähes puolen tunnin kuluttua ensimmäisestä soitosta. Tutkivat tovin ja päätyivät ratkaisuun, ettei minua voitaisi kotiinkaan jättää, yksin hissittömän kerrostalon kolmannessa kerroksessa asuvaa. Tapa, jolla he minusta keskenään puhuivat, tuntui pahalta. Kun he olisivat kaikkein mieluummin jättäneet minut oman onneni nojaan yksin kotiini kaikkien kipujeni kanssa.

Ongelmaksi nousi minun pukemiseni. Nojatuolilla olivat löysät vihreät shortsit, jotka pyysin pukemaan ylleni. Tpäitää en voisi pukea, koska en kyennyt nostamaan käsiäni ylös. Onneksi nojatuolin karmilla oli myös yksi lyhythihainen kauluspaita, joka pystyttiin napittamaan kiinni. Pyysin hakemaan makuuhuoneeni kaapista puhtaat sukat, ja ohjeideni mukaan ensihoitaja ne löysikin. Sen jälkeen jalat kenkiin ja minut nostettiin istumaan pyörätuoliin, jota lähdettiin kantamaan alas katutasoon, ylimmästä kerroksesta. Tuoli heilahteli koko ajan ja jokaisen tasanteen kohdalla tömähteli lattiaan niin paljon, että saatoin vain huutaa täysin voimin tuskasta. Jollakin ihmeen keinolla minut saatiin jalkakäytävällä nostettua pyörätuolista makuulle ambulanssin paareille. Itse en kyennyt omatoimisesti hievahtamaankaan suuntaan taikka toiseen. Muistikuvaa tuosta makuulle nostamisesta ei ole jäänyt - vain äärimmäinen tuska.

Minut kuljetettiin reilun kilometrin päähän terveysasemalle, missä minut nostettiin ensimmäisen kerran ambulanssin paareilta sairaalan vuoteelle, mikä tuotti hirvittäviä tuskia. En voinut ymmärtää, miksi minut oli kuljetettu terveysasemalle, missä ei ollut minkäänlaisia kuvantamislaitteita. Sain jonkinlaisen peruskipulääkkeen tablettina ja injektiona, mutta niistä ei ollut minulle apua.

Tuskat jatkuivat yhtä infernaalisempina. Nuori naislääkäri, joka puhui suomea virolaisella aksentilla, ihmetteli jossakin vaiheessa iltapäivää ankaria selkäkipujani ja toukokuussa otettujen verikokeiden tuloksissa havaittua alhaista hemoglobiinitasoa ja puolen vuoden aikana suunnilleen viidellätoista kilolla pudonnutta painoani. Hän oli ensimmäinen, joka alkoi nähdä näissä oireissa jotakin yhteistä juurta. Silti hänkään ei osannut tehdä mitään tarkempia analyysejä. Päätettiin kuitenkin, että minut siirrettiin Malmin sairaalaan. Kuljetusta varten minulle tilattiin ambulanssi. Elettiin jo aikaa yli puolenpäivän, hoitajat ja lääkärit olivat käyneet jo lounastamassa.

Seurasin ajan kulumista sairaalavuoteeltani. Se oli helppoa, sillä vuoteeni viereisellä seinällä oli kello näyttämässä aikaa. Minuuttiviisari nytkähteli hitaasti yhä useammin ja useammin ilman vastausta auton saapumisesta. Ajan tajuni katosi. Sain odottaa pitkään, ennen kuin edessä oli jälleen tuskaisa repiminen vuoteesta ambulanssin paarelle ja epämiellyttävä matka sen paareihin tiukasti sidottuna Vuosaaresta Malmin sairaalan päivystykseen. Erityisen epämiellyttäväksi sen tekivät tietyöosuudet matkan varrella, aivan alussa oli kauhujen paikka, Vuosaaren sillan korjaus ja siihen säännöllisin välimatkoin poikittain laitettut korokkeet, jotka iskivät selkääni moukarin lailla siltaa ylitettäessä.

Malmilla minut vietiin päivystyspoliklinikalle hämärään huoneeseen, missä kuulin sermien takaa tauotonta, vaativaa valitusta. Pyysin saada kännykkäni laukustani, johon kiireessä lähtiessä olin pyytänyt keräämään sen lisäksi lompakkoni ja kalenterini. Seinäkello kertoi elettävän jo iltapäivää, varttia yli kolmea. Aikaa oli kulunut yllättävän paljon aamun ensimmäisestä puhelinoitosta hälytyskeskukseen.

Kirjoitin tekstiviestin ystävälleni Jaakolle. Kerroin olevani jälleen Malmilla päivystyksessä ambulanssin tuomana ja liikuntakyvyttömänä. Ei kulunut pitkään, kun hän soitti.

Käytännöllisenä ihmisenä kysyi, milloin olin viimeksi syönyt. Kerroin siitä olevan aikaa varmasti toista kellonympäryksellistä, edellisen päivän puolella joka tapauksessa viimeksi. Jaakko sanoi tulevansa käymään jonkin ajan kuluttua. Estelin, mutta hän ei sanojani ottanut kuuleviin korviinsa.

Paikka oli Jaakolle tuttu, sillä hän oli ollut istumassa päivystyspoliklinikan odotustilassa kanssani jo edellisellä viikolla. Silloinkin olin siellä ambulanssin tuomana. Silloin kuitenkin minut lähetettiin kotiin aamulla, koska mitään vikaa ei ollut löytynyt. Lähetete lähimmän terveysaseman lääkärille oli lähetetty, minne olin päässytkin jo samana päivänä, samoin tämän määräämiin röntgen-kuviin, joista ei tämän aamuksen puhelinsoiton perusteella ollut löytynyt yhtään mitään tavallisuudesta poikkeavaa. Tällä kertaa en arvellut joutuvani lähtemään aamulla kotiin. Jotakin oli lopultakin tutkimuksissa tapahduttava, jotakin selvittävä.

Alkoi olla jo vaikea hengittää. Kivut rintarangan alueella olivat niin suuret, että keuhkojen laajenemis-supistumis-liike sattui selkärangassa ja kylkiluissa. Olin saanut jonkin kipulääkepillerin, joka ei minua ollut kuitenkaan auttanut. Sen saatuani en ollut enää nähnyt hoitajaa. Heidän aikansa tuntui kuluvan tyystin kovaan ääneen valittavien vanhempien rouvien rauhoittamisessa. He soittivat vähän väliä hälytyskelloa, eikä heidän tilanteensa ollut muuttunut miksikään edellisestä käynnistä. Heidän vain piti saada hoitaja luokseen. Kädestä kiinni pitävä hoitaja on absurdius Suomen kiireisimmällä päivystyspoliklinikalla! Minua ärsytti, mutta en jaksanut purkaa sitä ulos millään tavoin. Kun hengitykseni vaikeutui entisestään, tuntui, että alkaisin tarvita jotakin muutakin kuin kipulääkettä, joka ei vaikuttanut millään tavoin. Yritin tavoitella katseellani jostakin pääpuolesta vuodettani hälytyskelloa, mutta sellaista ei ollut minulle jätetty. Saman vahvasti Jaakko luokseni saavuttuaan.

Sermin takana kylkeään valittava rouva oli kuin hyeena Jaakon kimpussa tämän tultua huoneeseen. Jaakon olisi pitänyt heti tulla auttamaan häntä, että hän pääsisi lähtemään Savukoskelle. Pyysin hiljaisella äänellä Jaakkoa olemaan reagoimatta rouvan puheisiin. Tämä vaikenikin hetken kuluttua jupisemaan itseksensä jäätyään jälleen vaille kaipaamaansa erityishuomiota.

Jaakko toi muutaman banaanin ja vadelmia. Haukkasin ensin kaksi banaania ja sen jälkeen ryhdyin napostelemaan marjoja, jotka olin nostanut rasiassaan rinnalleni. Hän oli ihmeellinen ystävä. Jaksoi yhä vain tulla luokseni - oli tilanne mikä hyvänsä. Oli sairaala mikä tahansa, Jaakko ei ollut missään vaiheessa jättänyt minua yksin. Aina hän oli ollut tukemassa ja auttamassa. Jaakko istui vuoteeni vierellä. Emme puhuneet paljoa - en jaksanut. Olin kertonut päivän vaiheista, mutta siihen se sitten oli jäänytkin. Hän väisti ja antoi tilaa, kun lääkäri vihdoin saapui luokseni tuntien odottelun kuluttua. Kerroin sen mitä kerrottavissa oli. Lääkäri katsoi papereitaan ja mainitsi minulla havaitun anemian ja kysyi painoni laskusta. Kerroin siitäkin sen mitä kerrottavissa oli, viisitoista kiloa puolessa vuodessa.

Jaakko istui luonani vielä sen aikaa, kun minua lähdettiin viemään magneettikuvaukseen. Kello oli jo hyvän matkaa yli yhdeksän illalla. Paljonko se sitten oli, kun minulle tultiin kertomaan huonoja uutisia, en enää osaa sanoa.

2.

Tulivat kysymään, tarvitsiko minun soittaa kenellekään sairaalassaolostani. Vastasin, että ilmoittaisin kyllä läheisilleni. Sanoivat, että hekin voisivat soittaa, jos niin halusin. Päätin kuitenkin ilmoittaa asiasta itse. Minun olisi joka tapauksessa valikoitava ne ihmiset, joille asiasta kertoisin – ja millä tavalla. Yksin elävällä poikamiehellä ei ollut missään kaipaavaa perhettä.

lääkkäille vanhemmilleni en kuitenkaan kykenisi soittamaan. Puhe menisi kuitenkin molemmin puolin hallitsemattomaksi itkunvolinaksi. Oli parempi, että kirjoittaisin heille tekstiviestin ja pyytäisin heitä ilmoittamaan asiasta myös ainoalle sisarelleni Rovaniemelle. Sitä ennen kirjoitin kuitenkin tekstiviestin Jaakolle, että olin nyt Peijaksen sairaalassa, enkä enää Malmilla päivystyksessä:

”Siirto olikin Peijakseen eikä Töölöön. Huonoja uutisia. Selkärangassa syövän etäpesäkkeitä.”

Lyhyt ja yksinkertainen viesti riitti kertomaan olennaisen. Jaakko tulisi varmaan jossakin vaiheessa käymään täällä ja silloin saisimme jutella enemmän. Vanhempani tarvitsivat vähän enemmän selitystä:

”Syy laihtumiseeni ja ryhtivikaani on selvinnyt. Huonoja uutisia. Selkärangassani on syövän etäpesäkkeitä. Alkusyytä tutkitaan. Olen Peijaksen sairaalassa lähes liikuntakyvyttömänä erittäin kovissa kivuissa. En pysty puhumaan asiasta, siksi tämä vain tekstiviestillä. Kerrottehan asiasta Reetalle. Pauli.”

Aloin itkeä itse kirjoittaessani tätä viestiä vanhemmilleni. En tiedä kuinka usein isäni reagoisi kännykkänsä

tekstiviesteihin, mutta ainakin minun luonani vieraillessaan hän katsoi aina heti, kun kuuli kännykästään kilahduksen viestin merkiksi. Mietin, millaiset olivat mielialat Keski-Pohjanmaalla juuri sillä hetkellä isän lukiessa viestiä. Tuskin kykenisi lukemaan viestiä ääneen, että äitikin kuulisi sen. Ojentaisi puhelimen tälle, jotta tämä saisi lukea viestin itse.

Pian tekstiviestit kirjoitettuani ystäväni Hanne soitti. Hänen asiansa koski yhteistä juhannuksen viettoa heidän perheensä mökillä Fiskarissa. Jo vuosien ajan olin ollut Hannen, puolisonsa Kaisan, heidän tyttärensä Elinan ja Elinan isän Jaakon kanssa yhdessä juhlimassa keskikesää. Vaikka en kuulunutkaan heidän perhekuvioonsa millään tavoin, he olivat kutsuneet minut mukaansa kuin perhettä olisinkin. Hannen asia koskikin juhannuksen viettoon lähtöä ylihuomenna. En ollut muistanut lainkaan ilmoittaa tilanteeni muutoksesta Hannelle ja Kaisalle. Hävetti. Toisaalta Jaako oli ollut koko ajan enemmänkin kuin tietoinen siitä, missä mentiin minun kohdallani.

Purskahdin itkuun, kun kerroin olevani Peijaksen sairaalan päivystyspoliklinikalla. Vielä, kun kerroin olevani siellä selästäni löydettyjen syövän etäpesäkkeiden takia, itku muuttui yhteiseksi ulinaksi. Hanne oli menettänyt hänelle aivan erityisen rakkaan sisarensa syöväälle vain paria vuotta aikaisemmin. Oli taistellut pitkään ja käynyt läpi rankkoja hoitoja. Kysyi, saisiko tulla käymään luonani vielä samana päivänä. Tottahan se minulle kävisi. Eikä kauaa kulunutkaan, kun Hanne ilmestyi verhojen raosta vuoteeni luokse. Hänen silmänsä näyttivät itkettyneiltä. Kertoi soittaneensa asiasta jo Kaisalle töihin, mikä tuntui minusta hyvältä. Minun ei tarvitsisi olla yksin tämän syöpäni kanssa - oli syöpä sitten mikä tahansa - eikä huolehtia asiasta ilmoittamisesta myöskään. Hanne piti minua kädestä kiinni ja se tuntui hyvältä. Elina oli vielä niin pieni, että he eivät olleet tälle kertoneet asiasta. Vielä viime viikolla vaihdoin Elinankin kanssa pari sanaa juhannuksesta ja heidän mökilleen tulemisesta. Kuinka he asian nyt kertoisivat? Ja kuinka Elina

siihen reagoisi? Oli jo sen ikäinen, että ymmärsi, mitä syöpä tarkoitti, mutta hänen kokemusmaailmassaan siihen liittyi vain väistämätön hiipuminen ja kuolema.

Pian saapui myös Jaakko. Tämän saavuttua Hanne sanoi lähtevänsä aulaan, ettei olisi liiaksi hoitajien tiellä. Jaakko kysyi, mitä tarvitsisin kotoa. Nyt oli ilmiselvää se, että minä en täältä lähtisi aivan vähään aikaan. Ehkä jotain lukemista, tietokoneen... Luettelin tarpeitani ja Jaakko lupasi listaa kirjoitettuaan hakea tavaroitani jo saman päivän aikana. Muuten en muista mitään keskusteluistamme Jaakon ja Hannen kanssa. Muistan vain helvetillisen kivun, joka jylläsi infernaalisena ylläni ja sisälläni. Kaisakin kävi jossakin vaiheessa töistä päästyään ja haettuaan Elinan koulusta. Oli saanut tälle hoitopaikan luokkatoverin luokse vähäksi aikaa.

Merkittävintä ystävien kohtaamisessa oli kosketus. Ei tarvinnut sanoa mitään. Kosketus riitti. Ja tässä tilanteessa, kun olimme jokainen tuntemattoman edessä - minä konkreettisimmin, mutta läheiset ystäväni minun kauttani ja kanssani. Itku ei ollut kaukana, ei ainakaan minun osallani. Jos jotakin yritin sanoa, muuttuivat vähäisetkin lauseen yritelmät herkästi itkun tyrskinnäksi. Ja ne tarttuivat muihin lähellä olijoihin. Kaksi kohtalokasta sanaa: syöpä ja etäpesäkkeet! Siihenkö päättyisivät nyt minun vuoteni?

Kirjoitin yksin jäätyäni Facebookiin päivityksen:

"Kesän suunnitelmat menivät uusiksi. Kaikki matkat peruutettava, koska mukaan liikuntakyvyttömänä Peijaksen sairaalassa. Sanat syöpä ja etäpesäkkeet ovat aika tehokasta shokkihoitoa."

Tiesin ja tunsin viestini olevan varsin raflaava, mutta niin tunsin minua kohdanneen syövänkin olevan. Ei riittänyt, että jossakin minussa jylläsi tauti, jonka lähtökohtaa ei tunnettu. Minussa olivat jo levinneet syövän etäpesäkkeetkin. Tunsin kaiken tämän olevan kohtuutonta. Että tämäkin vielä minun elämässäni! Tämä tuntui niin väärältä. Sattuma korjasi jälleen satoaan.

Jo pienestä pitäen tunsin jääneeni väärälle raiteelle, kaltoin kohdelluksi. En tarkoita tässä mitään tavanomaista kiusaamista, vaan ajoittain jopa silmitöntä väkivaltaa. Jos rikoslaki olisi otettu tosissaan käytäntöön, olisivat muutamat luokkatovereistani joutuneet syytetyiksi törkeästä pahoinpitelystä - jos vain opettajat olisivat vaivautuneet puuttumaan tilanteeseen. Niinpä: jos vain opettajat olisivat vaivautuneet puuttumaan tilanteeseen, jos he vain olisivat vaivautuneet pysähtymään ja ajattelemaan oppilasta enemmän kuin omaa iltapäiväkahviaan. Jos he vain olisivat vaivautuneet auttamaan oppilasta, jota neljä muuta piti kiinni ja viides hakkasi päätä koulun kiviseinään. Siis jos he vain olisivat vaivautuneet puuttumaan tilanteeseen, jonka hyvin havaitsivat tapahtuvan vain viiden kuuden metrin päässä heistä. Ymmärrettävää oli, ettei yksikään toisista oppilaista ollut uskaltanut asettua hakkaajia vastaan, vaan että nämä olivat vetäytyneet sivuun tapahtumista. Yksikään heistä ei kuitenkaan ollut jäänyt muuriksi opettajien ja tapahtuneen rikoksen väliin. Niinpä, rikoksen: rikoslakihan koskee jo jokaista 15 vuotta täyttäneitä. Jokainen tuossa tilanteessa yli viidentoista, minäkin. Yksikään heistä ei minua nuorempi.

Ja jo silloin yritin päästä selville itsestäni: mikä minussa oli vikana, kun olin sellainen kuin olin. Olin jatkuvasti ahdistunut, vääränlainen. Kuulin kyllä jatkuvasti niitä sanoja koulun pihalla, ja sitähän ne tarkoittivat - olin homo. Ja vähän myöhemmin etsin vastausta koulun psykologian, biologian ja terveystiedon oppikirjoista, mutta en löytänyt kuin kummallista kiertelyä ja kaartelua. Psykologian oppikirja iski suoraan vasten kasvoja:

"Seksualiteettiin liittyy etenkin nuorilla ihmisillä usein tarpeettoman voimakkaita syyllisyyden tai ahdistuneisuuden tunteita. Tämä koskee etenkin ns. poikkeavaa seksualiteettia... Seksuaalisten poikkeavuuksien muodostumisesta tiedetään vielä varsin vähän. Psykoanalytikot ajattelevat poikkeavuuksien perustuvan

epäkypsään psyykeen. Yksilöllinen oppimishistoria ja varhaiset kokemukset vaikuttanevat myös yksilöllisten seksuaalireaktioiden muotoutumiseen. Homoseksuaalisuuden kehittämisessä saattaa myös hormonitoiminnoilla olla osuutta.”

Tämä vähäkin vähintäänkin kyseenalainen oppimateriaalin teksti jätettiin kokonaan käsittelemättä. En tiedä kumpi olisi ollut parempaa tai pahempaa, käsitellä tai olla käsittelemättä moisen oppimateriaalin antamaa asenteellista vääristynyttä tekstiä. Tai sellaiseksi minä sen ymmärsin vasta liki kolmekymppisenä. Terveystiedossa pojille opetettiin vain tyttöjen kuukautisten ihmeellistä maailmaa - sisälukuna. En tiedä, mitä tytöille heidän liikunnanopettajansa terveystietona opetti. Kirjaston tietosanakirjat eivät nekään tuoneet lohtua asiallista tietoa janoavalle. Kyseessä oli sairaus! Ja kuka olisi ollut se henkilö, jonka kanssa olisin voinut keskustella asiastani, tästä suuresta mustasta möröstä? Liikunnanopettajammeko, joka opetti siis myös terveystietoa, jonka tapana oli lihaskuntotesteissä aina kiskaista joltakulta leuanvetoa suorittavalta housut nilkkoihin kesken suorituksen? Vai psykologian opettajammeko, joka jätti käsittelemättä kaiken homoseksuaalisuuteen vähänkään viittaavan opetuksessaan? Vai? Oliko vielä joitakin muita? Sain hankituksi terveyskeskuslääkäriltä unilääkereseptin unettomuuteeni vedoten. Vähintään puolittain unettomuuteni olikin totta, mutta syyt johtuivat koulusta.

Pyörittelin purkkia käsissäni iltaisin, kunnes tuli se viimeinen mitta täyteen. Ei se ollut edes mikään erityinen mitta saati suuri päätös. Se vain oli siinä, että nyt se tehtäisiin ja siinä se. En jaksanut enää.

Söin koko lääkepurkillisen yhdellä kerralla ja oloni muuttuikin lähes välittömästi kevyeksi ja hyväksi. En tiennyt lääkkeistä mitään, mutta ajattelin kokonaisen purkillisen vähintään riittävän yhden lukion kakkosluokkalaisen tappamiseen. Mutta kun ei riittänyt...

En tiedä millaisiksi unilääkkeet oli jo silloin kehitetty, että henkeä niillä ei ainakaan itseltään irti saanut. Olin yhä ahdistuneempi, tuskastuneempi. Kiskoin kaikkea mahdollista mitä kotimme lääkekaapista löysin: aspiriinia, disperiiniä, muita kipulääkkeitä... Rauhoittavia lääkkeitä kukaan meidän kodissamme ei käyttänyt, joten sellaisia ei meillä siten myöskään ollut. Otin kerralla useampia kymmeniä tabletteja - ja voin äärimmäisen huonosti. Kiemurtelin tuskissani useamman päivän, mutta henkeäni en niilläkään tableteilla itsestäni saanut. Tosin joskus myöhemmin olen kuullut, että ne annosmäärät mitä toisella yrittämälläni olin kyseisiä lääkkeitä ottanut, olisivat olleet tappava määrä. Vaan ei minun kohdallani. Minun kohtaloni oli jäädä yrityksistäni huolimatta henkiin. Pettymys. En osannut edes kuolla.

Äidinkielen kokeessa, vapaassa aineessa, annoin ajatusteni lentää. Vapaa aihe antoi siihen täydet mahdollisuudet, ja niin minä kirjoitin ahdistuksestani, tuskastani, itsemurhayrityksistäni, tykitin täysillä... Mutta siitä yhdestä, siitä suuresta salaisuudesta, siitä ei voinut mainita. Ei siitä, josta opettajatkaan eivät sanoneet opetuksessaan niin a:n kuin ö:nkään muotoisia kirjaimia.

Päädyin mielenterveystoimiston asiakkaaksi. Koko ajan pelkäsin, että paljastun koulutovereilleni ja vanhemmilleni. Musta nimetön möykky vainosi minua. Olin kai seitsemäntoista. Elämä edessä kuten sanotaan. Minun kohdallani jo ohitse - niin tunsin. Kuin komennettujen käskyjen myötä kokonainen sotakin, ohitse, hävittynä. Ja kun minulta mielenterveystoimistossa kysyttiin, olinko mahtanut tulla ajatelleeksi olevani homoseksuaali, loppuivat minun käyntini siellä siihen paikkaan. En ollut saanut apua, koska en ollut kyennyt sitä vastaanottamaan. Jokainen, joka rohkeni ajatuksellakaan lähestyä möykkyä, sai katua.

Vasta vuosia myöhemmin uskaltauduin katsomaan möykkyä todella silmiin. Luin Jorma Palon artikkelin Helsingin Sanomien kuukausiliitteestä marras-joulukuun vaihteessa 1992 otsikolla "Parantumattomasti terveet". Se